

ปัญหาหลักเกณฑ์ในการลบล้างและจัดเก็บประวัติอาชญากรรม ของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด¹

คมสันต์ เทียงกระโทก²

ประวัติอาชญากรรมของไทยมีหลายปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นอยู่ที่เราเห็นในปัจจุบัน ความเป็นมาของอาชญากรรมไทยได้รับผลกระทบจากประวัติศาสตร์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิตประจำวัน และปัจจัยทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ปัจจัยทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายก็มีผลต่อการเป็นอาชญากรรมในประเทศไทยด้วย การพัฒนาระบบยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมก็เป็นส่วนสำคัญของความเป็นมาด้วย ในขณะเดียวกัน ปัจจัยทางสถานการณ์โลก เช่น การค้ามนุษย์ การอพยพมนุษย์ และการระบาดของยาเสพติดก็มีผลในการเป็นอาชญากรรมในประเทศไทยด้วย ปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยยังส่งผลกระทบต่อมาตรการและนโยบายรัฐบาลในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง โดยรวมไปถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยโอกาสและปัญหาที่เป็นที่รับรู้ของผู้กระทำอาชญากรรม การเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับประชากร เพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าสู่พฤติกรรมอาชญากรรม และการสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตและศึกษาการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนให้แก่กลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น เยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำอาชญากรรม ผู้ต้องหา และผู้ต้องหาเป็นเด็ก ผู้ต้องหาที่มีความเสี่ยงต่อการกลับมากระทำอาชญากรรมซ้ำ ผู้บริโภคสารเสพติด และกลุ่มที่มีความพยายามที่จะทำให้เกิดความเสียหายและก่อความไม่สงบในสังคม

ปัญหาการจัดเก็บประวัติอาชญากรรม

การจัดเก็บประวัติอาชญากรรมมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อหลายด้านของสังคมและการดำเนินชีวิตประจำวันดังนี้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากประวัติอาชญากรรมช่วยในการวิเคราะห์และการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของอาชญากรรม แนวโน้ม และปัจจัยที่ทำให้เกิดอาชญากรรม เช่น สภาพสังคม ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยบุคลิกภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนานโยบายและมาตรการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยในการสร้างมาตรการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้สามารถให้บริการช่วยเหลือแก่เหยื่อและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้อย่างเหมาะสม และ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาหลักเกณฑ์ในการลบล้างและจัดเก็บประวัติอาชญากรรมของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเรียง และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา ไชติมานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวิศร เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติอาชญากรรมมีความสำคัญในการกำกับดูแลและดำเนินคดีในระบบยุติธรรม โดยช่วยให้ศาลสามารถมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจตามความเป็นธรรมและความเท่าเทียม และสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมในอนาคตได้

แต่ประเทศไทยเรายังมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม ซึ่งการเก็บข้อมูลดังกล่าวนี้ ต้องคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความลับของข้อมูลของเจ้าของข้อมูล เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคลและการนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

ปัญหาประการแรก คือ หน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม โดยในปัจจุบันมีเพียงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บังคับใช้เฉพาะในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น โดยมีกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นควบคุมผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล โดยในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอีกหลายหน่วยงาน หน่วยงานสอบสวนอื่นจึงไม่สามารถเข้าถึงประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดได้ ทำให้บุคคลหนึ่งอาจมีประวัติอาชญากรรมในหน่วยงานหนึ่ง แต่อาจไม่มีประวัติอาชญากรรมในอีกหน่วยงานหนึ่งก็ได้ เนื่องจากยังไม่มีเชื่อมโยงฐานข้อมูลกลางของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการลบประวัติและระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม กรณีศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลบประวัติอาชญากรรมเจ้าของประวัติอาชญากรรม จะถูกเปิดเผยประวัติอาชญากรรมจนกว่าจะถึงแก่ความตาย ส่งผลให้ภายหลังจากจำเลยพ้นโทษออกมาแล้วได้มีการสำนึกอยากกลับตัวเป็นคนดี แต่ก็ไม่สามารถทำงานได้ และใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เหมือนคนทั่วไป เพราะจะได้รับการตีตราว่าเป็นผู้มีประวัติอาชญากรรม และเคยกระทำความผิดมาก่อน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่มักมีการให้เจ้าของประวัติแสดงประวัติอาชญากรรม ก่อนที่จะรับเข้าทำงาน แท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดบางรายอาจกระทำความผิดด้วยความจำเป็นและไม่ตั้งใจ จากจิตใจของผู้กระทำความผิด อาจด้วยสถานการณ์บังคับหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อมีประวัติอาชญากรรมแล้วก็ทำให้บุคคลดังกล่าวนี้ ถูกปฏิเสธเข้ารับการจ้างงาน ทำให้ขาดรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัว และส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดมีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาในการลบข้อมูลประวัติอาชญากรรมกรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม โดยมีกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ควบคุมดูแล แต่จะเห็นได้ว่าหน่วยงานตำรวจเป็นต้นทางในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเมื่อมีการพิมพ์ลายนิ้วมือแล้ว ประวัติอาชญากรรมของผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกจัดเก็บ และจะถูกเปิดเผยประวัติอาชญากรรมจนกว่าจะถึงแก่ความตาย ถึงแม้ว่าภายหลังศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง

และคดีถึงที่สุดแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีประวัติอาชญากรอยู่ในระบบของกองทะเบียนประวัติอาชญากร
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บประวัติอาชญากร ผู้ศึกษาจึงวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาได้
ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานจัดเก็บประวัติอาชญากร

หน่วยงานที่มีหน้าที่สำหรับเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากร โดยในปัจจุบันมี
เพียงทะเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การ
พิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บังคับใช้เฉพาะในสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติเท่านั้น โดยมีกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นควบคุมผู้ดูแลระบบ
ฐานข้อมูล โดยในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอีกหลายหน่วยงาน หน่วยงาน
สอบสวนอื่นจึงไม่สามารถเข้าถึงประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดได้ ทำให้บุคคลหนึ่งอาจมีประวัติ
อาชญากรในหน่วยงานหนึ่ง แต่อาจไม่มีประวัติอาชญากรในอีกหน่วยงานหนึ่งก็ได้ เนื่องจากยังไม่มี
เชื่อมโยงฐานข้อมูลกลางของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด จึงทำให้เห็นว่าการจัดเก็บประวัติอาชญากรซึ่งใน
ประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการลบสำนวน ทำให้มีหลาย ๆ หน่วยงานนิยมตรวจสอบประวัติอาชญากร
ก่อนรับบุคคลใดเข้าทำงาน เพื่อตรวจสอบถึงประวัติส่วนบุคคล และนำมาประกอบการพิจารณาในการ
รับเข้าทำงาน ซึ่งถือว่าทำให้บุคคลใดก็ตามที่มีประวัติอาชญากรที่ถูกจัดเก็บไว้แล้ว ดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้
โดยไม่สะดวก เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องการทำงาน โดยเฉพาะหากเป็นหน่วยงานที่มีความเข้มงวดใน
การตรวจสอบประวัติของบุคคล แต่เมื่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บประวัติอาชญากร ยังไม่มีระบบ
ฐานข้อมูลกลางที่สามารถจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรได้จากทุกแห่งทั่วประเทศ ทำให้การตรวจสอบ
ฐานข้อมูลผู้มีประวัติอาชญากรมีความลักลั่น เมื่อตรวจสอบประวัติจากหน่วยงานหนึ่งอาจพบว่าบุคคลนั้น
เคยมีประวัติอาชญากร แต่เมื่อตรวจสอบจากอีกหน่วยงานหนึ่งกลับไม่พบว่ามีประวัติอาชญากร จึงทำให้
บุคคลหลายคนเสียโอกาสในการเข้าทำงานแต่อีกคนหนึ่งที่มีประวัติอาชญากรเช่นเดียวกัน กลับได้รับ
โอกาสในการเข้าทำงาน เนื่องจากยังตรวจสอบไม่พบประวัติอาชญากร

2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการจัดเก็บประวัติอาชญากร

ปัญหาการลบประวัติและระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากร กรณีศาลมีคำพิพากษาถึง
ที่สุดว่ากระทำความผิด ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลบประวัติ
อาชญากรรมเจ้าของประวัติอาชญากรรม จะถูกเปิดเผยประวัติอาชญากรรมจนกว่าจะถึงแก่ความตาย ส่งผล
ให้ภายหลังจากจำเลยพ้นโทษออกมาแล้วได้มีการสำนึกอยากกลับตัวเป็นคนดี แต่ก็ไม่สามารถทำงานได้
และใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เหมือนคนทั่วไป เพราะจะได้รับการตีตราว่าเป็นผู้มีประวัติอาชญากร และเคย
กระทำความผิดมาก่อน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่มักมีการให้เจ้าของประวัติแสดง
ประวัติอาชญากร ก่อนที่จะรับเข้าทำงาน แท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดบางรายอาจกระทำความผิดด้วยความ

จำเป็นและไม่ตั้งใจ จากจิตใจของผู้กระทำความผิด อาจด้วยสถานการณ์บังคับหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อมีประวัติอาชญากรรมแล้วก็ทำให้บุคคลดังกล่าวนั้น ถูกปฏิเสธเข้ารับการ ทำงาน ทำให้ขาดรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัว และส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดมีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือนั้น จัดเก็บประวัติอาชญากรตั้งแต่ในชั้นผู้ต้องหาคดีอาญา ดังนั้น การจัดเก็บประวัติอาชญากรตามระเบียบดังกล่าวที่จัดเก็บตั้งแต่ในชั้นผู้ต้องหาจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอาญา แต่ในทางปฏิบัติมีการจัดเก็บประวัติอาชญากรไว้ตั้งแต่ขั้นตอนของการพิมพ์ลายนิ้วมือตั้งแต่การถูกฟ้องคดีอาญา ทั้ง ๆ ที่ยังมิได้มีการพิพากษาของศาล

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการออกหลักเกณฑ์การลบประวัติอาชญากรรม เนื่องจากในการเข้ารับราชการจะต้องมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรกับกองทะเบียนประวัติอาชญากร หรือแม้แต่บริษัทเอกชนบางแห่งก็มีการตรวจสอบประวัติอาชญากรเช่นกัน ซึ่งบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา บุคคลที่คดีถึงที่สุดศาลยกฟ้อง คดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง และบุคคลที่พ้นโทษออกมาแล้ว จะถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลประวัติอาชญากร แต่ปรากฏว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการลบประวัติอาชญากรและคัดแยกประวัติอาชญากร ทำให้ประชาชนมีข้อกังขาที่อยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรสูงถึง 13 ล้านรายชื่อประชาชนที่ต้องการลบประวัติอาชญากรต้องมายื่นคำร้องต่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งเป็นปัญหายุ่งยากและสร้างภาระให้แก่ประชาชน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงและประกาศใช้ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พุทธศักราช 2566 ใหม่ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้ว โดยได้มีการคัดแยกทะเบียนออกเป็น 3 ทะเบียน ได้แก่

- 1) ทะเบียนประวัติผู้ต้องหา
- 2) ทะเบียนประวัติอาชญากร
- 3) ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโทษอาชญากร

โดยการคัดแยกและถอนแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติของบุคคลออกจากทะเบียนประวัติผู้ต้องหา ทะเบียนประวัติอาชญากร และทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดที่มีโทษอาชญากร ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) คดีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องหรือคดีถึงที่สุดศาลยกฟ้อง ให้ถอนชื่อออกจากทะเบียนประวัติผู้ต้องหา
- 2) มีกฎหมายบัญญัติในภายหลังว่าการกระทำใดไม่เป็นความผิดอีกต่อไป
- 3) ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 4) ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดได้รับการนิรโทษกรรม

5) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดทางอาญาและได้รับการอภัยโทษหรือได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน ให้ถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียนประวัติ เมื่อพ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการอภัยโทษหรือมีกฎหมายล้างมลทิน และยกเว้นข้อหาที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

6) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญา ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีก ให้ถอนชื่อและประวัติเมื่อพ้นระยะเวลายี่สิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด และยกเว้นข้อหาที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

7) ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

8) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด และ

9) แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของบุคคลที่ไม่ได้นำตัวมาดำเนินคดีจนคดีขาดอายุความ

แต่จากหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกประเภทของการจัดเก็บประวัติอาชญากร ทั้งในส่วนของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ถูกฟ้อง ไปจนถึงจำเลยที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด แบ่งแยกประเภทไว้อย่างชัดเจนตามระเบียบใหม่ที่กล่าวมาข้างต้นก็ตาม แต่บุคคลดังกล่าวก็ยังขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ที่ถูกฟ้องคดีอาญา ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอันมีโทษจำคุก และเนื่องจากปัญหาของการจัดเก็บฐานข้อมูลประวัติอาชญากรรมโดยไม่มีระยะเวลานี้เอง ทำให้บริษัทหรือหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานปฏิเสธที่จะรับบุคคลใดเข้าทำงานเพียงเพราะค้นพบประวัติอาชญากร และมิได้พิจารณาถึงการจัดแบ่งประเภทของผู้ที่ถูกฟ้อง เนื่องจากหลาย ๆ บริษัทก็มิได้มีความรู้เกี่ยวกับประเภทของการถูกฟ้องแต่อย่างใด จึงนับว่าเป็นปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการจัดเก็บประวัติอาชญากรอยู่

3. วิเคราะห์ปัญหาการลบข้อมูลประวัติอาชญากรกรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

ปัญหาในการลบข้อมูลประวัติอาชญากรกรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากร โดยมีกองทะเบียนประวัติอาชญากรสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ควบคุมดูแล แต่จะเห็นได้ว่าหน่วยงานตำรวจเป็นต้นทางในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเมื่อมีการพิมพ์ลายนิ้วมือแล้ว ประวัติอาชญากรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกจัดเก็บ และจะถูกเปิดเผยประวัติอาชญากรรมจนกว่าจะถึงแก่ความตาย ถึงแม้ว่าภายหลังศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง และคดีถึงที่สุดแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีประวัติอาชญากรอยู่ในระบบของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสอง จะได้บัญญัติตั้งแต่ผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือแม้แต่จำเลยที่ถูกฟ้อง แต่เมื่อยังมีคำพิพากษาของศาลว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด และตามหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 176 ได้บัญญัติไว้ว่าผู้ที่ถูกฟ้องและโจทก์ได้ถอนฟ้องไป ให้ถือเสมือนว่ามี

การถูกฟ้องมาก่อน โดยการถอนฟ้องเสมือนการลบล้างการที่ได้ยื่นฟ้องไปนั้น แต่สำหรับการจัดเก็บประวัติอาชญากรนั้น ยังคงมีการจัดเก็บรายชื่อหรือบุคคลที่ถูกฟ้องไว้ในฐานข้อมูล

ซึ่งเมื่อทำการค้นในฐานข้อมูลก็จะยังคงพบได้ว่าบุคคลนั้นเคยถูกฟ้องคดีอาญามาก่อน ทำให้การจัดเก็บประวัติอาชญากรในกรณีนี้ขัดหรือแย้งกับการถอนฟ้อง รวมไปถึงการจัดเก็บประวัติอาชญากรของผู้ที่ถูกศาลพิพากษายกฟ้อง ซึ่งจำเลยที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องนั้นเป็นผู้ที่ศาลพิพากษาแล้วว่ามิได้กระทำความผิดตามฟ้อง ตามที่โจทก์กล่าวหา แต่กระนั้นก็ดีการจัดเก็บประวัติอาชญากร ก็ยังคงพบประวัติของผู้ที่ถูกฟ้องและศาลพิพากษายกฟ้องเช่นเดียวกับการถอนฟ้องเช่นกัน แม้จะมีการจัดแบ่งและแยกประเภทของประวัติอาชญากรก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ถูกถอนฟ้องหรือศาลพิพากษายกฟ้อง มิใช่ผู้ที่กระทำความผิดแต่ยังคงมีชื่อปรากฏอยู่ในประวัติอาชญากร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเด็นปัญหาทั้ง 3 ประการดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

ปัญหาหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บประวัติอาชญากรมีไม่เพียงพอ

ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการเพิ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พุทธศักราช 2562 ซึ่งในมาตรา 24 ได้กำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับการเก็บ รวบรวม ใช้ ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ว่าการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้หากมีความจำเป็นในการเก็บ รวบรวม ใช้ เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ หรือเพื่อตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พุทธศักราช 2562 มาตรา 24 โดยบัญญัติเป็นวรรคสอง ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมโดยเฉพาะ และแยกการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาไว้อย่างชัดเจน ว่าการกล่าวหาได้มีการพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ให้ผู้เก็บ รวบรวม และสามารถใช้ข้อมูลได้ภายในเวลาไม่เกิน 10 ปี แต่หากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ก็ให้ลบประวัติอาชญากรรมของผู้ที่ถูกกล่าวหา โดยควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เพื่อให้การจัดเก็บประวัติอาชญากรมีความครอบคลุมมากที่สุด เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นมากจากอดีต

ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรในปัจจุบันมีเพียงกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้จัดเก็บประวัติอาชญากรรมไว้ทุกประเภทและไม่มีอำนาจในการลบประวัติอาชญากรรม โดยยังต้องจัดเก็บตลอดไป และมีใช้หน่วยงานหลักที่จัดเก็บประวัติอาชญากรรมเพียงแต่เป็นหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้ข้อมูลจากหน่วยงานจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บประวัติลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำ

ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล อันเป็นประวัติอาชญากรให้มีระยะเวลาที่แน่นอน โดยปรับแก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ เพื่อเป็นการให้โอกาส ผู้เคยต้องคำพิพากษาได้มีโอกาสดับเข้าสู่สังคมปกติอย่างแท้จริง เพราะเป็นการลบประวัติว่าตนเคยกระทำความผิดเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 10 วรรค 3 ที่กำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดคือการฟื้นฟูแก้ไข และนำกลับคืนสู่สังคม (Reformation and Social Rehabilitation) หากเป็นคดีจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป ให้ลบทะเบียนประวัติได้เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 5 ปี หากเป็นคดีจำคุกไม่เกิน 10 ปี ให้ลบประวัติได้เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 3 ปี หากเป็นคดีลหุโทษ ที่มีแต่โทษปรับ และจำกัดสิทธิ ให้ลบได้เมื่อพ้นโทษแล้ว 1 ปี หรือหากเป็นกรณีที่มีคำพิพากษาให้จำเลยจำคุกอันเป็นคำพิพากษาขั้นที่สุด หรือจัดเก็บประวัติอาชญากรไว้ 2 ปี เมื่อเป็นกรณีจำเลยเคยถูกฟ้อง แต่โจทก์ได้ถอนฟ้องไป เป็นต้น เนื่องจากมีจำเลยหลายคนที่น่าสนใจในการกระทำความผิด และได้พ้นโทษออกมา ซึ่งหวังว่าจะกลับตัวเป็นคนดี และตั้งใจประกอบอาชีพโดยสุจริต

หากแต่เมื่อการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรยังคงมีอยู่ตลอดไป แม้ว่าจำเลยจะพ้นโทษออกมานานแล้วเท่าใดก็ตาม ผู้ที่ต้องการขอข้อมูลประวัติอาชญากรของจำเลย ก็สามารถทราบได้ว่าจำเลยเคยมีประวัติอาชญากร เนื่องจากในปัจจุบันการรับบุคคลเข้าทำงาน ทั้งในหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชนบางแห่ง นิยมขอประวัติอาชญากรก่อนรับเข้าทำงาน ซึ่งส่งผลให้ภายหลังจากจำเลยพ้นโทษออกมาแล้วได้มีการสำนึกอยากกลับตัวเป็นคนดี แต่ก็ไม่สามารถทำงานได้ และใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เหมือนคนทั่วไป เพราะจะได้รับการตีตราว่าเป็นผู้มีประวัติอาชญากร และเคยกระทำความผิดมาก่อน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่มักมีการให้เจ้าของประวัติแสดงประวัติอาชญากร ก่อนที่จะรับเข้าทำงาน แท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดบางรายอาจกระทำความผิดด้วยความจำเป็นและไม่ตั้งใจ จากจิตใจของผู้กระทำความผิด อาจด้วยสถานการณ์บังคับหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อมีประวัติอาชญากรรมแล้วก็ทำให้บุคคลดังกล่าวนั้น ถูกปฏิเสธเข้ารับการทำงาน ทำให้ขาดรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัว และส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดมีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ปัญหาในการลบข้อมูลประวัติอาชญากรกรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการลบประวัติอาชญากรทันที เมื่อมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องจำเลย โดยควรมีการแก้ไขในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พุทธศักราช 2562 มาตรา 19 โดยบัญญัติเป็นวรรคเปิดให้มีการลบประวัติการถูกฟ้องของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เมื่อมีการยกฟ้อง มิให้ข้อมูลนั้นปรากฏที่ผู้เก็บรวบรวมสามารถนำไปใช้เพื่อเปิดเผยข้อมูลได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลตาม มาตรา 19 วรรคแรกหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะยกฟ้องจำเลยเนื่องจากสาเหตุใดก็ตาม เพราะในท้ายที่สุดแล้ว การยกฟ้อง ก็เท่ากับจำเลยมิได้รับโทษจำคุก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินชีวิตของจำเลยเป็นไปโดยสะดวก จึงควรมีการลบประวัติอาชญากรทันทีเมื่อมีคำพิพากษายกฟ้อง เพื่อมิให้ต้องมีการจัดเก็บประวัติอาชญากร หรือกรณีที่มีคำพิพากษายกฟ้องจำเลย ก็มิต้องดำเนินการจัดเก็บประวัติการถูกฟ้องคดีอาญาเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ. คู่มือตำรวจเล่ม 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, กรุงเทพฯ: หจก.จิรัชการพิมพ์, 2549.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

วรปาดิ สกฤตไทย. การพัฒนาทะเบียนประวัติอาชญากรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2565.

อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักวิชาการ. ร้อยเรื่องเมืองไทย. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักวิชาการ. สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา,

[Online] : <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-dec7>, (พฤษภาคม, 23).

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32.